

Onderwerp	Verslag rondwandeling Vestingwallen Tholen.
Datum	24 september 2013
Registratienummer	13.62754
Opgesteld door	J.M. Krijger
Aanwezigen	Namens buurtgroep Oudeveste.nl: Mevr. B.Janssen, mevr. M. Dijke en dhr. P. Kroes. Namens Klankbordgroep Vestingwallen: dhr. E. Raas (voorzitter Natuurvereniging Tholen) en dhr. W. Blaas (Heemkundekring Stad en Lande van Tholen). Dhr. Craushaubt (bewoner Bosstraat). Dhr. Huiskamp (molenaar Molen de Hoop) Namens Gemeente Tholen: Wethouder Oudesluijs, Wethouder Van Dis en ambtenaren B. Otten en J. Krijger.
Kopieën naar	Klankbordgroepleden: dhr. W. Blaas, dhr. J. van Gorsel, dhr. J. Loos, dhr. E. Raas, dhr. K. Mens, dhr. P. Quist, dhr. J.P. Verkamman, dhr. J.P.B. Zuurdeeg.

Opening (in het gemeentehuis)

Wethouder Oudesluijs heet allen welkom. Hij blikt terug op het gesprek van 25 juni met twee vertegenwoordigers van buurtgroep Oudeveste, twee vertegenwoordigers van de klankbordgroep vestingwallen en twee bewoners uit de Bosstraat i.v.m. de wateroverlast. Toen is een uitgebreide toelichting gegeven op de inhoud en de totstandkoming van de visie en het schetsontwerp en is gesproken over de verschillende belangen. Uit het gesprek van 25 juni bleek bij de vertegenwoordigers van buurtgroep Oudeveste.nl met name de vraag te leven wat het opgestelde plan betekent voor de huidige inrichting van de vestingwallen en in het bijzonder ten aanzien van de bomen. Van daaruit is besloten om de rondwandeling te doen om daar uitleg bij te geven en ter plaatse nader met elkaar in gesprek te gaan over hoe om te gaan met de beplanting en in het bijzonder de bomen.

Gezamenlijk vertrekken we naar het startpunt van de rondwandeling: Molen de Hoop. Mevr. Jansen en dhr. Kroes en ook de molenaar; dhr. Huiskamp wachten ons hier op.

Park in Engelse landschapsstijl: Schuppens

We staan hier in het parkdeel wat door Pieter Schuppens is ontworpen in de Engelse Landschapsstijl. De visie en het ontwerp richten zich op herstel en verder doorzetten van de parkaanleg in deze landschapsstijl. Dit betreft ruim 90% van het totale plangebied. Het ontwerp van Pieter Schuppens vormt de basis voor deze inrichting. De padenstructuur blijft gehandhaafd. Het onderzoek beplantingsassortiment vestingwallen (zoals opgenomen in het visierapport) geeft nadere informatie over het oorspronkelijk ontworpen beplantingsassortiment.

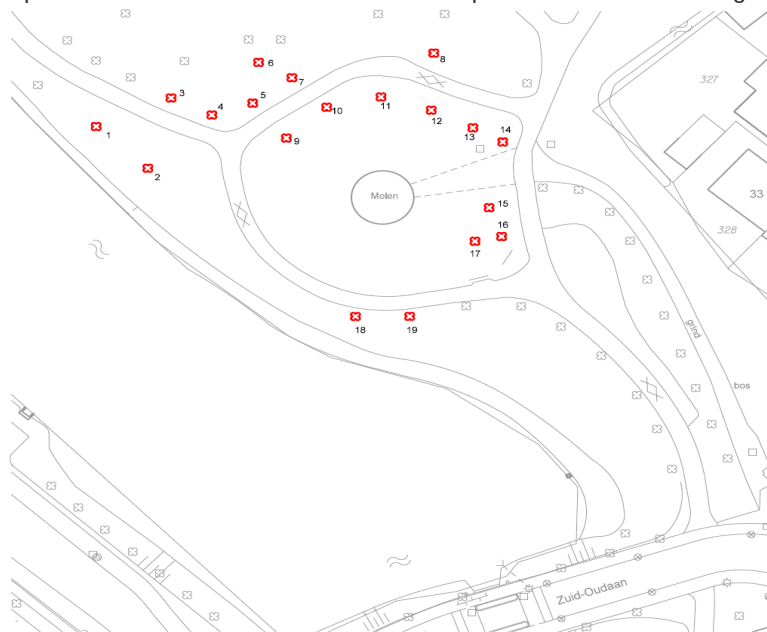
Molen de Hoop

Molenaar dhr. O. Huiskamp vraagt al vele jaren aandacht voor de hoge bomen rond de molen die het zicht op de molen belemmeren, maar vooral het kunnen laten draaien van de molen bemoeilijken. De heer Huiskamp licht toe dat de bomen deels wind wegnemen waardoor er ongelijke krachten op het molenkruis komen. Dit kan uiteindelijk tot schade leiden aan de gietijzeren molenas. Daarnaast wordt de molen door de schaduwwerking snel groen, waardoor hij recent weer moest worden geschilderd (door het verwijderen van bomen kan een wellicht een besparing bereikt worden op de schilderkosten). Het is wenselijk om tot een plan te komen voor gefaseerde omvorming van het bomenbestand rond de molen. Het verbeteren van de molenbiotoop maakt onderdeel uit van het totaalontwerp. De buurtgroep Oudeveste.nl geeft aan dit onderdeel uit het plan te kunnen ondersteunen omdat er veel inwoners aan hen hebben aangegeven dat de molenbiotoop verbeterd zou moeten worden.

Dat de omvorming gefaseerd zou moeten plaatsvinden wordt door de natuurvereniging onderstreept. De heer Raas geeft aan dat er direct na de kap van bomen nieuwe aanplant zou moeten worden aangebracht. Hij pleit ervoor om gelijk bomen van wat forser formaat te herplanten. De nieuw aan te planten bomen moeten van nature niet hoger worden dan de stelling, dus maximaal 11 meter. Het gefaseerd uitvoeren licht hij nader toe. Dit betreft niet alleen dit gedeelte, maar het hele plangebied. Door vervangingen gefaseerd uit te voeren (dat wil zeggen nu een boomgroep op de ene plek, over vijf jaar een boomgroep op een andere plek) wordt niet alleen de landschappelijke impact beperkt maar ook het aspect ecologie van oude bomen op een natuurlijke wijze behouden, doordat er te allen tijde een groot aantal oude bomen aanwezig zal zijn. Door buurtgroep Oudeveste.nl wordt een idee aangedragen om de bomen te toppen. Dit wordt besproken. Omdat dit qua beeldkwaliteit, maar ook boomtechnisch (inrotting en vergroten kans op essentaksterfte) geen optie is wordt gezamenlijk besloten dat dit geen alternatief kan zijn.

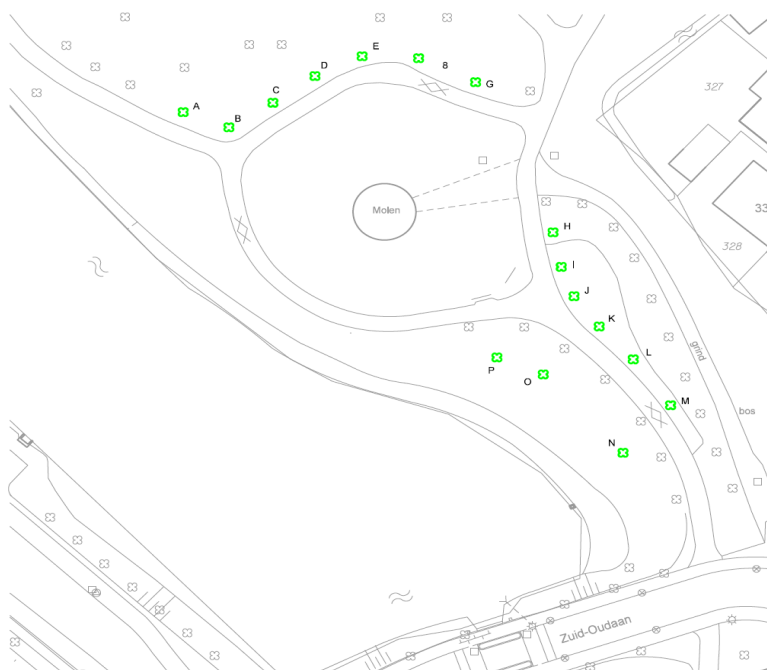
We bespreken hoe een eerste fase er concreet zou kunnen uitzien. De heer Huiskamp geeft aan welke bomen er direct voor problemen zorgen. Hij geeft aan dat hij kan begrijpen dat de transitie gefaseerd zal plaatsvinden om kaalslag te voorkomen, maar hij benadrukt dat het niet bij een eerste fase moet blijven, maar dat er een vervolg aan gegeven moet worden als de herplant van de eerste fase voldoende groot is.

Op de kaarten en foto's hieronder is het besproken voorstel in beeld gebracht.

Bestaande situatie met in rood aangegeven de te verwijderen bomen

	te rooien bomen i/vm herstel molenbiotoop (1ste fase)	
1	Fraxinus excelsior 'Westhof's Glory'	ø 65 cm.
2	Fraxinus excelsior 'Westhof's Glory'	ø 46 cm.
3	Fraxinus excelsior 'Westhof's Glory'	ø 32 cm.
4	Tilia x europaea	ø 62 cm.
5	Tilia x europaea	ø 47 cm.
6	Fraxinus excelsior 'Westhof's Glory'	ø 42 cm.
7	Fraxinus excelsior 'Westhof's Glory'	ø 38 cm.
8	Tilia x europaea	ø 39 cm.
9	Fraxinus excelsior 'Westhof's Glory'	ø 45 cm.
10	Fraxinus excelsior 'Westhof's Glory'	ø 55 cm.
11	Tilia x europaea	ø 62 cm.
12	Tilia x europaea	ø 42 cm.
13	Tilia x europaea	ø 60 cm.
14	Tilia x europaea	ø 44 cm.
15	Quercus robur	ø 57 cm.
16	Quercus robur	ø 60 cm.
17	Quercus robur	ø 40 cm.
18	Fraxinus ornus	ø 50 cm.
19	Fraxinus ornus	ø 46 cm.

Toekomstige situatie met in groen aangegeven de nieuw aan te planten bomen

	herplantmogelijkheden (passend binnen visie/ontwerp vestingwallen) herstel park in Engelse Landschapstijl	
A		
B		
C		
D		
E	16 bomen herplanten	
F		
G	soort nader te bepalen	
H		
I	uiteindelijke hoogte van deze bomen	
J		
K	mag maximaal stellinghoogte bedragen	
L		
M		
N		
O		
P		

Zicht vanaf Zuid-Oudaan

Bomen langs pad verwijderen. Herplant aan buitenzijde

We vervolgen de wandeling door het '**parkdeel Schuppens**'. De aanbevelingen die vooraf en tijdens de wandeling zijn gemaakt worden hierna aangegeven, Cursief is aangegeven wie deze aanbeveling doet:

Aanbevelingen:

- *Natuurvereniging*: Het advies is vooral de oude bomen zo veel mogelijk te laten staan (i.v.m. uitstraling en ecologische waarde). Gelukkig lijkt dit in het plan ook de bedoeling te zijn.
- *Natuurvereniging*: Sommige stukken struikgewas hebben de uitstraling van blokken van 4 meter hoog. Dit is ecologisch minder interessant dan stukken, waarin verschillende hoogten elkaar afwisselen, tot een maximum van 1.5 a 2 meter. Voorstel: De struikblokken tot kort op de grond terugsnoeien en om de 3 a 4 jaar herhalen, zodat het hooguit 1.5 a 2 meter hoog wordt. De houtsnippers moeten worden afgevoerd.

Vestingwallen ter hoogte van Plantagestraat tot aan de Molenvlietsestraat:

Aanbevelingen:

- *Natuurvereniging*: De bomenrij parallel aan de Molenvlietsestraat behouden. (Gemeente: dat is ook de bedoeling). *Natuurvereniging*: De struikblokken langs de laan helemaal verwijderen. De laurierkers (meer bij het water) misstaat. Verderop aan de linkerkant het struweel terugsnoeien zodat er weer zicht op de huizen van de Plantagestraat komt, dit is ook beter voor de kwaliteit van de bossjes.
- *Natuurvereniging*: Aan de rechterkant staat een oude kastanje en staan drie treurwilgen. Deze zijn waardevol. De half in het water hangende treurwilg geeft unieke mogelijkheden voor de natuur daar. Er omheen is het erg rommelig en moet aangepakt worden.

Er wordt ook gesproken over de gedeeltelijke reconstructie van de vestingwal bij de Molenvlietsestraat waar nu de kanonnen staan. Dit gedeelte ligt middenin de historische parkaanleg. De visie is juist om die parkaanleg als geheel te versterken. Het plan voorziet in het verplaatsen van de kanonnen naar het bastion bij de Vossemeersepoort en wil juist op de huidige locatie van de kanonnen een groene parkinvulling te geven, waarbij de scherpe verhoging van het maaiveld aan de parkzijde meer glooiend gemaakt moet worden. De Amaliaboom moet daarbij gespaard blijven.

Gedeelte van de vestingwallen tussen Molenvlietsestraat en Schutterhof:

Aanbevelingen:

- *Natuurvereniging*: Langs het wandelpad tussen Schuttershof en Bolwerk is een fraaie laan met oude bomen. Deze blijven behouden. Meerdere bomen waren hier voorzien van een bordje waar de soortnaam op vermeld staat. Bij enkele bomen is dit nog aanwezig. Nagaan of dit weer in ere hersteld en uitgebreid kan worden.
- *Natuurvereniging*: In het algemeen kunnen beter de jongere, kleinere bomen verwijderd worden zodat de overige bomen goed kunnen uitgroeien.

Bastion Schuttershof (school 'De Veste'):

Aanbevelingen:

- *Natuurvereniging*: Achterlangs het monument staat een rij monumentale bomen, zoals esdoorns, beuken en platanen. Ook verder rond de school "de Veste" vormen twee rijen oude bomen een fraaie laan. Deze blijven behouden volgens het plan. We adviseren, mede gezien de wens hier het verdedigingswerk zichtbaar te maken, wel het struikgewas en de jongere bomen (zoals die direct aan het water) op te ruimen maar de oude bomen langs het pad zo veel mogelijk te sparen.
- *Oudeveste.nl*: De heer Kroes geeft aan dat de bomen onderaan het talud nu veel wind opvangen. Als deze worden verwijderd zullen de bomen erachter omwaaien. Als er ook aan de zijde Bosstraat bomen worden verwijderd dan ontstaat hetzelfde probleem daar ook. Doordat bomen achter de eerste rij minder goed geworteld zijn zullen deze ook hier omwaaien en ontstaat een 'windtunnel'. Dat zal veel schade opleveren aan bebouwing en zorgt ook voor hogere kosten om woningen te verwarmen.
(Gemeente: Een onderzoek naar de stabiliteit van de bomen is zeker verstandig, maar hier worden vooralsnog geen problemen in voorzien. De buitenste rij bomen staat namelijk helemaal onderaan de wal. De wal is hier ongeveer nog op de oorspronkelijke hoogte. De kronen van de bomen die op het hoge deel van het bastion staan komen boven de buitenste rij bomen uit zodat deze in de eerste jaren na aanplant lange tijd alle wind opgevangen hebben en dat voor een groot deel ook nu nog doen. Er komen ook nieuwe bomen bij).

Mevr. Dijke vraagt naar de huidige en oorspronkelijke hoogte van de vestingwal op deze locatie en vraagt wat de hellingsgraad is van de huidige vestingwal en hoe deze in het plan is. De precieze hoogten en hellingsgraad heeft de gemeente nu niet paraat. De wal is nu afgevlakt. Het profiel wordt verscherpt en wal wordt steiler gemaakt volgens de dwarsprofielen zoals die in het oud archief gevonden zijn van hoe het er rond 1700 heeft uitgezien. Hierbij wordt rekening gehouden met het behouden van zoveel mogelijk bomen. Er worden mogelijkheden gezien om de bomen bovenop de vestingwal te behouden, zodat het kappen van bomen in dit deelgebied alleen zal gaan om de essen (ca. 24 stuks) onderaan het talud. Op het terrein van het bastion staat nu de school 'De Veste' met de (plein)verharding er omheen. Ter plaatse van de bebouwing en verharding komt juist groen terug en worden ook veel bomen aangeplant. Per saldo zal daarmee het aandeel groen en bomen juist toenemen.

Oesterputten tot Oudelandsestraat

De wal langs Cromvliet oogt als een grasdijk; volledig onbeplant. Het gedeelte langs de Bosstraat is aan de binnenzijde (stadskant) begroeid. Het gedeelte van de vestingwal bestaat vanaf hier tot ongeveer 50 meter voor Zuid-Oudaan vrijwel volledig uit zaailingen van esdoorn en es. In 1968 zijn hier nog heesters aangeplant, maar hiervan is niets meer over. In eerdere inrichtingsplannen was dit gedeelte van de vestingwallen altijd vrij gesloten. In het ontwerp wordt er naar gestreefd om dit zo te laten en dit gebied meer een boskarakter te laten

houden. De weinige beplanting aan de buitenzijde van de wal zal met het oog op het herstellen van de strakke bastionvormen aan de Oesterputzijde wel moeten wijken.

Om het bastion iets verder af te kunnen maken zal de hogere wal vanaf het scoutinggebouw iets verder door moeten lopen in noord-westelijke richting. Door dit bastion heen is een wadistructuur gepland om het water vanaf de Bosstraat in de vest te kunnen krijgen. In dit gebied zou gekeken moeten worden welke bomen als toekomstbomen worden aangewezen. Naast vitaliteit en beeldbepalendheid speelt juist hier de ecologische functie sterk een rol.

Wijnand Lammers van de Natuurvereniging voegt zich bij de groep.

Alternatief voor het oplossen van wateroverlast

De heer Kroes draagt een alternatief aan voor het oplossen van wateroverlast in de Bosstraat en omgeving. Een zogenoemd krattensysteem. Hij deelt documentatie hiervan uit en geeft hier een toelichting op. De heer Blaas geeft aan dit wellicht technisch best mogelijk is, maar dat dit een duur systeem zal zijn en dat de berging beperkt is en het regenwater ook afgevoerd zal moeten worden. Dat kan alleen richting de Veste. Dat zou dan met een persleiding en gemaal moeten gebeuren. Mevrouw Janssen vult aan dat er wellicht ook andere oplossingen mogelijk zijn en dat de buurtgroep Oudeveste.nl van mening is dat de oplossing buiten de vestingwallen gezocht moet worden. De heer Otten geeft aan dat het krattensysteem bekend is bij de gemeente en dat dit voor andere locaties ook als alternatief is onderzocht. Wethouder van Dis zegt toe dat het ook voor deze locatie nader zal worden onderzocht.

Aanbevelingen:

- *Natuurvereniging:* Dit laatste gedeelte heeft het meeste een boskarakter, en is ook het meest vogel- en plantensoortenrijke. Hier liggen juist kansen voor natuurwinst, zeker door de aanleg van moerassige stukken met de Wadi. Het is bovendien een prachtige speelgelegenheid voor de kinderen. Het advies is om hier meer begroeiing te behouden dan in het plan is aangegeven.
- *Natuurvereniging:* De bomen op de dijk zouden in principe blijven staan, maar er is ook aangegeven dat de wal hier iets verlaagd zou worden om hem weer op de oorspronkelijke hoogte te brengen en de toegankelijkheid te verbeteren (iets breder pad). Het gaat maar om een verlaging van een halve meter en als dat doorgezet wordt kunnen enkele bomen niet blijven staan. Het advies is daarom om de verlaging van de wal niet uit te voeren.
- *Natuurvereniging:* Er is een plek met 'groot heksenkruid' in dit gebied. Een bijzonder kruid wat elders binnen de gemeentegrenzen niet is gesignaleerd. Hij doet het verzoek om met de uitvoering van werkzaamheden dit kruid te sparen. Als er gegraven moet worden kan eventueel deze plantengroep met de complete groeiplaats verplaatst worden naar een vergelijkbare locatie met dezelfde groeiomstandigheden. Het heeft echter de voorkeur om dit intact te laten.
- *Natuurvereniging:* Aan de waterkant staat begroeiing. In het plan is het de bedoeling dat deze begroeiing verwijderd wordt, zodat het zicht op de wal verbeterd wordt. Het advies is om deze beplanting te handhaven en hier een hakhoutbeheer op toe te passen. Daardoor kan gefaseerd steeds een deel van deze begroeiing gehandhaafd blijven. Dit levert ook meer afwisseling op wat gunstig is voor de biodiversiteit.

Wel wordt de kanttekening gemaakt dat deze maatregel kostenverhogend werkt omdat de beplanting frequent afgezet moet worden en de snippers moeten worden afgevoerd.

Het programma loopt uit, aangezien wethouder Van Dis een andere afspraak heeft is hij genoodzaakt is om te vertrekken.

Vlasmarkt/Oudelandsestraat tot Zuid-Oudaan

- Aan de linkerkant van het pad kan flink uitgedund worden. De oude bomen zoveel mogelijk laten staan. Er kunnen kleinere bomen verwijderd worden en het struweel kan beter veel lager gehouden worden, zoals ook elders. Ditzelfde geldt verderop aan de rechterkant. Het verminderen van het aantal bomen zou het zicht op het water terugbrengen en meer licht onder de bomen. Uiteraard mag de monumentale kastanje bij de voormalige PSZ de Fabeltuin zeker niet verdwijnen.

Afsluiting

De leden van de buurtgroep Oudeveste.nl geven aan dat er veel ruimte was voor het stellen van vragen, informatie delen en het meer concreet maken welke bomen(groepen) wel of niet zullen verdwijnen in het huidige schetsontwerp. Zij geven aan dat de buurtgroep desondanks vast zal blijven houden aan hun standpunten:

- 1.) Er is geen breed draagvlak, burgers hebben hier niet om gevraagd;
- 2.) Het is ongepast om 1.1 miljoen te besteden aan reconstructie;
- 3.) Tholenaren willen behoud Thools Bosje;
- 4.) Reconstructie trekt geen extra toeristen.

Er volgt wat discussie over de financiering van het plan: Er wordt geen 1.1 miljoen uitgegeven. Dit bedrag betreft een grove raming, gebaseerd op de oppervlakte en globale indicatie van de werkzaamheden. Alle onderdelen inclusief werkzaamheden die met regulier onderhoud kunnen worden uitgevoerd en alle planvoorbereiding die mogelijk subsidiabel is, zijn hierin meegenomen). Ten aanzien van het bosje is aangegeven dat 90% van het plan juist bestaat uit het behoud van de parkstructuur en verbetering daarvan (wegwerken achterstallig onderhoud). Per saldo zal het aandeel groen over het totale plangebied juist toenemen en blijft het aantal bomen vrijwel gelijk. Wethouder Oudesluijs geeft aan dat dit niet de plaats en het moment is om hierover in discussie te gaan. Hij stelt voor om in overleg te gaan met het college van burgemeester en wethouders over de vervolgstappen. Hij doet de toezegging dat hij daarna een vervolgesprek wil aangaan. De leden van buurtgroep Oudeveste nemen deze uitnodiging aan. Daarmee wordt de rondwandeling beëindigd.